

سنه : ۳

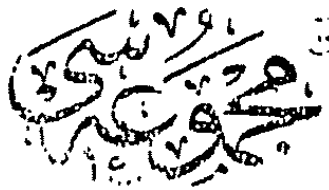
۳۰ ايلول ۱۳۳۶

عدد : ۳۱

تاریخ وادستان

۱۳۳۶ هـ

برکون بیلنبر فیستی مجموعہء ملک اما
پاک چوق آرا ایراور تہ دہ مجموعہء بولنیز

ایتدک شرف خدمت اجدادی فراموش
آثارینہ اسلافنک رغبت اولنیز

سلاطین عظام و شهزادگان فخام عثمانی حضرتانک

خطوط جلیله و نادره لری

خاندان جلیل عثمانی نك اشعار و آثار نادره جلیله لرینك تحریات
متادیه ایله جمعنه تمام الی سنه ، حصر حیات ایلدیکم [۱۱] کی خطوط
عالیه لرینك ده تحری و جستجو سنه واله کچیریله بیلنلرک جمع و ترتیب و حسن
محافظه سنه همان او قدر مدتدن بریدرکه سی و اقدام ایلورم .
بناءً علیه خطوط جلیله پادشاهان و شهزادگان حقننده بجملاً بعض
معلومات اعطاسنی مناسب کوردم :

— خطهایون خداوندکار سلطان مراد خان شهید —

(اوچنجی پادشاه ذی شان عثمانی)

سلطان مشـارالیه حضرتلرینك خط هایونلری حقننده و قتیله
برمباحثه قبوسی آچلمشـدی . معلم ناجی مرحوم طرفندن اولوقت
کلیولی تحریرات مدیری بولسان اظنه لی حق بکه مراجعتله کلیولیده
مدفون جنتمکان سلیمان پاشا بن سلطان اورخان حضرتلرینك محفوظ
بولنان وقفنامه سی جلب اولمش و حضرت خداوندکارک خطهایوننه حکم
اولنه رق معلم ناجی مرحومک حق بکه یازدیغی جوابنامه ده بعدالتشکر
« آیتباره سماوی کی محکم بر دلیل » عباره سنی درج ایلشدی . خط
هایون خداوندکار شو عباره در :

[۱] ملت کتبخانه سنده مخصوص قفسلر انچنده سلاطین و خاندان عثمانی نك
یازمه اوله رق شمـدیلاک موجود اولان ۲۷ عدد نفیس الانفس تألیفات
شاهانه و نجیبانه لرینك اسامیسنی ۲۴ نجی نسخه ده ایضاح و تعداد ایلشدم .
صکرده ده سلطان مراد ثالث حضرتلرینك (فتوحات رمضان) اسمیله پک
قیمتلی و مزین بر تألیف خسروانه لرینی بولوب اشترا ایدرک ذکر اولنان شاهانه
و ملوکانه قوللکـسـیـونه علاوه ایلدم . بولردن بشقه دهـا بر چوق تألیفات
شاهانه لری واردر . تحری ایلکدهیم .

« شرط واقف موجب نه عمل اولنوب خلافت جواز کوسترلیه » [۱]

۲ ییلدیرم سلطان بایزید خان اول

سلطان مشارالیهک وقفنامه سنده خط هایون بر عارضه، اوغرامش اولمالیدرکه یرینه سلطان احمد خان اولک « شرط واقفدن طشره نسنه ویرلدوکنه رضای هایونیم یوقدر » عباره سیه اولان خط شاهانه لری یاپشدر یلمشدر. سلطان مشارالیه حضرت تلرینک بیوک مخدومی امیرسلیمانی نه صورتله تحصیل علومه ترغیب وتشویق ایلدیکنی « تاج الادب » کتابندن و دیگر شهزاده عالیلری چاپی سلطان محمد ایله مصطفی، موسی چلیله ۸۰۰ سنه هجریه سنده علم قرائتن اجازت آلدیردیغنی محمد الجزری حضرت تلرینک خط عالیلریله کورمش اولدیغی اجازتنامه دن نقل ایله و مذکور قیمته دار اجازتنامه ایله ترجمه سی برلکده اوله رق (تاریخ عثمانی انجمنی مجموعه سی) نک ۲۹ نجی نومرولی نسخه سنده بو عبد عاجزک « شاهان فقره تاریخیه و ادبیه » عنوانلی مقاله سنده محرردر. فصل مربی علوم و معارف بر پادشاه ذی شان اولدینی کرک او مقاله مندر جاتندن و کرک وقفنامه لرنده شاهد بولنان محمد بن محمد الجزری کبی بر ذات عالینک سلطان مشارالیهک عالم اولمسی حقنده حسن شهادت ایدرک صراحة « اشهدنی المولی سلطان العالم العادل » دیمسندن مستبانددر. لکن هنوز خطوط شاهانه لرینه مع الاسف دسترس اوله مدم.

۵ — خط عالی امیر سلیمان بن ییلدیرم سلطان بایزید خان —

والد ماجدلری ییلدیرم سلطان بایزید خان حضرت تلرینک وقفنامه لرنده ثلث خط ایله عیناً بو عباره بی تحریر یلمشدر :

« شهد جمیع مایحویه . امیر سلیمان بن بایزید خان سنه ۸۰۲ » [۲]

[۱] بو وقفنامه نک باش طرفنده کی خط هایون قسمنک فوطوغرافیسی نزد مرده موجوددر. لکن خط هایونک اوستنده « ثبت مایحویه عندی » عباره سی سلطان مراد ثانی و فاتح زمان لرنده قاضی عسکر بولنان حضرت بن یاسکدر وقفنامه نک تمامی نزد مرده اولمدینی ایچون تدقیق اولنه مدی .

[۲] (وقفنامه الحاله هذه اوقاف موزده سنده موجوددر)

— چلبی سلطان محمد خان —

۵

بایزید صوفی کبی بر فاضلین تعام علوم ایلد کلمری تاریخلرده مصرح بولان ویوقاریده بختی کچن امام محمد الجزری حضرتلری کبی بر ذاتندن ده علم قراشتدن اجازت آلان بوسلطان فاضلک خط هایونلری محقق ایکن مع الاسف هنوز مشاهد سیه مشرف اوله مدم. [۱]

۶ — خط هایون سلطان مراد خان ثانی —

سلطان مشارالیه ثلث ونسخ و سائر خطوطده تحصیل کمال ایدرک صاحب السیف والقام اولان سلاطین جلیله دن اولدینی بعض طبقاتده محرردر . وفات شاهانه لرینه «خطاطدلارا سنه ۷۵۵ هـ تاریخ واقع اولمشدر . بروسیده دفین خاک غفران سلاطین سته عثمانیه نک آخیردر . خط شاهانه لرینه

یارینه صالمه فقیرک کارین

نه بیلیرسک نیجه اولا یارین

بیت حکیمانهلرینی محتوی یقین وقتده بر لوحه غراسی کورولدیکنی بعض ارباب وقوف بو عبد فقیر حکایه ایتمشدر . [۲]

[۱] چلبی سلطان محمد خان حضرتلرینک والده سی دولت خاتون «آنک والده سی ده «مطهره خاتون بنت سلطان ولد ابن حضرت ولانا» اولوب سلسله ملوک عثمانیه اینچنده سلطان مشارالیه حضرتلرینه مخصوص اوله رق (چلبی) تلقیب اولنق بو خصوصدن ایلری کلشدر . خاندان جلیل عثمانی نک بو واسطه ایله ابکینجی دئمه اوله رق سلسله خاندان نبوته التحاق ایلد کلمری واسامی اجداد وامهات جلیله لری ۱۹ نجی نومرولی مجموعه مزده مفصلاً ذکر و تعداد اولمشدی . بو خصوص مهمه و عالییه دئر بعض ایضاحات ده ۲۰ نجی نومرولی نسخه مزده موجوددر .

[۲] سلاطین عثمانیه نک والده جهتندن سلسله نسبترلرینک (نوشروان عادل) ه واصل اولسی سلطان مراد ثانی حضرتلرندن باشلار . بونک تفصیلاتی و علی الاسامی سلسله نامه ۲۴ نجی نومرولو مجموعه مزده موجوددر . بونلردن بشقه مشهور ملوک سلجوقیه کبی و پادشاه ترکستان اولان بک مشهور (افراسیاب) کبی بر چوق اعظم ملوک قدیه یه ده نسب پادشاه هانلرینک اتصالی واردر که اوکی قدیم وعظیم سلسله نامه لرده انشاء الله ایلزیده مجموعه مزله نشر اولنه جقدر .

۷ — خط هایون فاتح سلطان محمد خان —

ثلث ونسخ ورقاع خطلرنده بلند اشتهار اولدقلری بعض طبقاتده محرردر . یکی جامع جوارنده (آرپه جیلر جامع شریفی وزاویه سی) عرصه سنک تملیکی حقنده کی برات هایون اوستنده خط شاهانه لری موجود و بوقیمتلی وقفنامه نك صورتی دخی اوقاف هایون نظارتی قیودنده الحاله هذه مسطوردر . فاتح ذیشان افندمزك تركه كته ایتنده اولان سلاست و ظرافته تاریخی و ادبی قیمتدار بر نمونه اولدیغندن تبرکاً و عیناً تحریر اولندی .

«بأرادة الله قسطنطينیه نك فتیحی بو عبد فقیره میسر اولوب شیخ محمد کیلانی [۱] بم ایله معاً بولنوب شهدا قپوسی [۲] خارجنده بر زاویه عرصه سی رجا ایلمکین ثلاثه اطراف قلمه دیواری و بر جانبی اولو یول اولان عرصه خالیه بی شیخ مذکوریمه تملیک ایتشمدر . اولاد اولادی متصرف اولالار . بعدالایوم خط شریفم موجب نتیجه عمل اولنه » [۳]

برتو پاشا مرحومك حفیدی و مجلس اداره اوقاف رئیس اسبقی عزیز بك مرحوم ۱۲۶۶ تاریخنده اوقاف ناظری بولنان بروسه لی رضا افندی دن روایه «سلطان عبدالحجید خان برکون آرپه جیلر جامعنه عزیمت ایتدکده حضرت فاتحك خط هایوننی اراهه ایتدم . زیارت ایدرك بك ممنون اولدیغنی و (بو عبد فقیر) تعبیری نظر دقت شاهانه لری نی جلب ایدرك جدم حضرت فاتح (بو عبد فقیر) دیرسه عجبا بزم کندی [۱] حضرت شیخ نعم الجیشدن اولدینی و فاتحك شیخ جلیلی بولندی نی خط هایوندن اکلاشله دینی حالده بوذاتك ترجمه حالی نه تاریخلر مزده نه تراجم احوال کتابلرنده کوره مدم . اگر حقیقه موجود دکل ایسه تاریخلر مزده نه قدر نواقص اولدیغنی آکلامالی .

[۲] بو موقعده برجوق شهید ویرلدیکی استانبولك فتحنی متعاقب اورابه «شهدا قپوسی» توسیم ایدلمش اولسيله مستباند .

[۳] براتك تاریخ ۸۵۸ اولدیغندن حضرت فاتحك بو خط هایونیه اوستنده یازدینی مستبان اولور .

حقمزده نه تعبير قوللا تمقلغمز لازمکیر . جناب حق غریق غفران ایتسون، بیوردیغنی - مشارالیه عزیزک مناسبت دوشدکجه سویلردی . مرحومک صدق روایتی بو کره منظور نظر افتخارمن اولان خط هایونده (بو عبد فقیر) تعبيرینک موجود اولمسیله تعین ایدیور . شو روایتدن اکلاشیلیور که وقفنامه نك، اصلی بوندن الی التمش سنه اوله قدر محافظه ایدیلرک موجود ایتمش . بناءً علیه احتماله که شمسی ده موجود در . بر خط شاهانه لری ده دیگر بر محله محفوظ در . محافظی بولنان ذات فوطوغرافیبی التمش اوزره کتوروب ارئه ایده چکنی وعدایتمش ایسه ده هنوز کتور مامشدر .

۸ — خط هایون سلطان بایزید خان ثانی —

خطوط عالییه اماسیه والیبی بولندیغنی سردهده شیخ الخطاطین مولانا حمدالله حضرتلرندن تلمذ و تمشق ایدرک اساتذۀ خطوط آره سنده نظیری بولنمیان شیخ مشار الیه مرتبه سنه تقرب ایلمشدر . [۱] ایکی یرنده مهر شاهانه لریله ممهور برانعام شریفی ملت کتبخانه سنده موجود در . مطالعه بیوردقلری کتابلرک ارقه سینه خط هایونلریله او کتابک اسمنی ونهیه دائر اولدیغنی یازمق دأب شاهانه لرندن ایدی . بونک اینچون خط ملوکانه لریله موشح اوله رق کوردیکم کتابلر بیکدن زیاد در . بوقیمتلی کتابلردن بش عددی ملت کتبخانه سنده در . اگر اکثری موجب اولمسییدی سائر کتبخانه لرده کوردیکم خط شاهانه لریغنی حاوی کتابلرک بر خیلینتی تعداد ایدردم . ایکی یرنده طغراسی و خط شاهانه لری بولنان مجدد بر فاتح وقفنامه سی اوقاف موزه سنده در . طغراسیله و خط شاهانه لریله موشح کندی وقفنامه لری اوقاف نظارت سنده در . بعض لوحه غرالی ده واردر .

[۱] استاد مشار الیه شیخ حمدالله حضرتلرینک کتاب ولوحه شیکلنده غایت قیمتلی و متعدد خطوط استادانه لری ملت کتبخانه سنده موجود در .

اکثر لوحه لرینه (بایزید دده من آل عثمان) عبارہ۔ سیلہ کتبہ
وضع ایدردی . بو امضایله یازدینی بر حلیہ رسالتپناهی شورای دولت
معاونلرندن حاجی وسیم پاشا زاده لطفی بک افندینک نزدنده محفوظ۔
جای تعظیم واحترام اولدینی مسموعدر . عین امضایله دیگر بر لوحه غرالی ده
کچنده قیمتلی بر فیثانه بدستانده صائمشد . یازیق که بو عبدفتیر خبردار
اوله مدم .

— خط عالی شهزاده سلطان احمد بن سلطان بایزید خان —

حسن خطی پدرلری کبی اما سیله لی شیخ الخطاطین مولانا حمدالله
افندی حضر تلرندن تحصیل ایتمشدر . خط عالیلریله محرر فارسی عبارہ
بر کتاب نفیس بر محله موجود اولدینی مسموعدر . لکن هنوز کیدوب
زیارت ایتکه وقم مساعد اولدی .

— خط عالی شهزاده قورقود بن سلطان بایزید خان —

بو شهزاده فاضل دخی حسن خطی اما سیله ده شیخ الخطاطین مولانا
حمدالله حضر تلرندن تمشقی ایتمشدر . ملت کتبخانه سنده بر عدد ترکی .
دیوان اشعاری و درت عدد عربی تألیفات جلیله سی وارد . بو کتابلردن
بری ابتدادن نهایتہ قدر خط عالمانلریله محرردر . دیگر ایکی تألیفک
کنارنده دخی خط دستلریله بر چوق تحشیہ فاضلانلری رونق افزای
عیون ناظریندر .

۹ — خط هایون یاوز سلطان سلیم خان —

سلطان مشار الیه حضر تلرینک خط هایونلری حقندہ شو عبارہ .
بعض طبقاندہ مشہودم اولمشدر : « فاتح مصر سلطان سلیم خان حضر تلری
ثلت ونسخ ورقاعده واجزای معارف سائرده باند استہار روز کاردر .
موصول فتوحاتی اولان مصرده بولندینی اثناده بک مشہور بولنان :

الملك لله من یحطی بذیل منی

قطعه غراسنی تحریر و کبار علمای مصری به ارادت ایلده جمله سی تقدیر
ایله کدن سکرده دارالامازیه تعلیق اولدینی تاریخلرده و كذلك برقصیده
عربییه انشاد و تحریر ایدرک روضه جناب فخر رسالتیه لای التقدیم
بلغای عرب و فقه حای ادبک تقدیرلری موجیب اوله رق او مقام
مبارکده وضع و تعلیق موقع عبودیت ایدلدیکی ده بعض طبقاتده محرردر.
لیکن مع التألف بو عبد عاجز هنوز مشاهدۀ خط شاهاندریله مشرف
اوله مدم .

۱۰ — خط هایون قانونی سلطان سلیمان خان —

خطوطی لطیف و بالخاصه تعلیقی غایت نفیس اولدینی بعض طبقاتده
محرردر . : ندن یکرمی اونوز سنه اول باقینک برقطعه غراسنی حای
خط تعلیق ایلده برلوحه غراسلی منظورمن اولمشدر . حقیقه نفیس
الانفسدر . شو قطعه مستقیم زاده ناک (تذکره الخطاطین) نده
خط شاهاندری حقندۀ محرردر :

یازمغه مردلک چشمی ایلردی مداد

اثر معتبر خطی کورسیدی عماد

اولین نقش و نیکار قلم تعلیقی

آخرین رسم پسندیده کلک بهزاد

ملت کتبخانه سنده بر کتاب ظهرنده طغرا شکلنده دخی خط
نفیس ملوکانه لری واردر . یاننده شیخ الاسلام بنام ابوالسعود افندینک
خطی موجوددر . خط دلکشای شاهاندرینی باقی بلاغت پیرا بوصورتله
توصیف ایلر :

منال خیده پیروزه خطی

بحالا صفحہ سی بر اوج سیمین

یا خود زیبا ترو تازه بنفشه

دراغوش ایلش کلبرک نسرین

بیاضی غرّه صبح سعادت
سوادى سرمه چشم جهانین
اداسی سلسبیل باغ رضوان
حروفی روضه دز کلمش ریاضین

— شهزاده مصطفی بن قانونی سلطان سلیمان خان —

بوشهزاده ذی شانك خطه سبيله (فردی) مخاصیله ویانه کتبخانه سنده
بر تاریخى اولدیغنى اوتدنبیری ایشیدیبورز . اقدام صاحبی جودت
بك افندی ده اسویچره دن کوندروب ۸۴۳۲ نومرولی و ۱۵ اغستوس
سنه ۱۳۳۶ تاریخلی اقدام غرته سبيله و « هر كك الی ایشه آلیشمالی » عنوانی
آلتنده نشر اولنان مقاله سنده « سلیمان قانونی نك شهزاده سی جنتمکان
سلطان مصطفی بر مورخ کامل ابدی . الیوم ویانه کتبخانه سنده کی
[تاریخ فریدی] سی بوکا شاعدر « دیبور .

لکین بوسلطان مصطفی نك مخاصی نه (فریدی) نده (فردی)
در؛ (مخلصى) مخلصى اختیار ایتمشدر واعتقاد بجه اوپله بر تاریخى ده
یوقدر . اوتاریخ سلطان مصطفی نك خدمتمنده بولنان وشهزاده مشارالیه
ایله مجارستان سفرینه عزیمتایدن (فردی) نام ذاتك اولسه کرکدر .
لکین ایشتدیکمزه کوره (مصطفی من آل عثمان) اسمیله نهابتده
بر کتبه وارمش، اوپله بر کتبه اولسه بیله ینه مشارالیهك اولدیغنه قانع
دکلم . زیرا کتبه سنه « آل عثمان » عبارده سی شهزاده ایکن ودها
صکرلری سلطان مصطفای ثانی دخی وضع ایلردی .

طوب قپو سرای هایونی موزه مدیر فاضلی ادهم پاشا زاده خیل
بك افندی حضر تلری مذکور تاریخك فوطوغرافیسى ویاندن جلب
ایدرك تدقیقات اجرا بیوریورلر مش . کرچه هنوز کتاب مذکورى
کورمامش ایسه مده لکین اوپله بر محقق فاضلك تدقیقاتی حقیقتی نظام
ایتدرمه که کافیدر . بو بابدکی نتیجه تدقیقات عالمانه سنه انتظار ایدرز .

— خط عالی شهزاده محمد بن قانونی سلطان سلیمان —

خط و مهر فخیمانه لری ملت کتبخانه سنده بر قدیم دیوان ظهرنده موجوددر . مشار الیه ک خزینة نجیبانه لرینه عائد محمود پاشای ولی ، ولی الدین زاده احمد پاشا ، نظامی قونیوی کبی مشاهیر شعرای قدیمه دیوانلری مشهور عاجزانهم اولمنه و ذاتاً اشعار رائقه سی ده بولمنسنه نظراً ارباب علم و عرفانه حرمتکار بر شهزاده عالی تبار اولدقلری مسلمدر .

خط عالی «هما ساد خانم سلطان» بنت شهزاده محمد بن

قانونی سلطان سلیمان خان

شهزاده جامع شریفنده پدرلری شهزاده سلطان محمد حضر تلرینک مدفون بولندقلری تربیه عالیده غنوده خاک غفراندر .

مغفوره مشار الیه انک باشی اوچنده جطاطیندن ووزرادن زوج محترمی فرهاد پاشانک کندی خطیه اهدا ایلدیکی بیوک و یازیسی نفیس بر کلام قدیم موجوددر که باش طرفنده بر قاچ سطر خط عصمتپناهیلری وارددر . خاندان عثمانی نک اوتدنبیری محترم اناث قسمنک ده تحصیل خطوط و کمالات ایتدکاری بو کبی بعض نمونه لرله مثبتدر .

— خط نفیس شهزاده بابزید بن قانونی سلطان سلیمان خان —

ملت کتبخانه سنده فارسی و ترکی ایکی عدد دیوان استادانه لری . و بر کتاب ظهرنده خط عالیلری و آلات طرفنده امضای قیمتدارلری . موجود و خط نجیبانه لری نفیس در .

— سلطان سلیم خان ثانی —

۱۱

سلطان مشار الیه حضر تلرینک خط شاهانه لری هنوز مشاهدۀ حقیرانهم اولما مشدر .

۱۲ — خط هایون سلطان مراد خان ثالث —
 مستقیم زاده دیرکه «ثالث ونسخ وتعلیقده استاددر نمونه معارف
 شاهانه لری اولوق اوزره ایاصوفیه کبیر محرابنک طاق عالیسنک ایکی
 طرفنه تعلیق ایلدکلری بالا لوحه لر اوزرینه تسطیر بیوردقلری کلنن
 شهادتین آیه من آیات اللهدر . ولوحه نك برنده (علامت امت ۸۸۲)
 عبارده عالیسنی تحریر بیورمشدرکه تاریخ اوله رق بریادکار عالیدر . «
 طوپ قپو سرای هایوننده بعض خطوط شاهانه لری موجوددر «دفتردار
 عالی « مناقب هنروران » عنوانلی کتاب معتبرینی « بو پادشاه قدردان
 نامه تألیف ایلمشدر [۱]

۱۳ — سلطان محمد خان ثالث —
 سلطان مشارالیهک هنوزخط شاهانه لرینک رؤیتله مشرف اوله مدم .
 ۱۴ — خط هایون سلطان احمد خان اول —
 خط هایونلری ملت کتبخانه سنده موجوددر . سائر کتبخانه لرد [۲]
 ودها بعض مواقع محترمه ده پک چوق خطوط شاهانه لری منظورم اولمشدر .
 بالخاصه طوپ قپو سرای هایوننده همان یاریم متره بیوکلکده
 برکتاب موجوددرکه باش طرفه اوچ بیوک صحیفه یازی بی بالذات تحریر
 هایون بیورمش ، صکره دنیاده نه قدر مشهور خطاطلر ورساملر وار
 ایسه برخیلیسنک خط و رسملرینی جمع ایتمشدر .
 اوپله قیاس ایدرم که ملوک عالم سلسله پادشاهانک هیچ برینک
 خزینئه عالیسنده بویله برکتاب قیمتمدار موجود دکلددر . یازیق که
 بعض صحیفه لری قوپاریلوب چالتمشدر . (مابعدی وار)
 [۱] دفتردار عالی افندیکنک (مناقب هنروران) نام کتاب نادریکنک یازمه
 برنسخه سی ملت کتبخانه سنده موجوددر .

[۲] اسعد افندی کتبخانه سنده خط شاهانه لرله صدر اسبق نصوح
 پاشایه خطاباً یازیلوب الحاله هذه موجود اولان اوچ قطعه نامه هایونلرینک
 عیناً صورتلرینی ۲۸ نجی « عثمانلی تاریخ وادبیات » مجموعه مرک باش طرفنده
 نشر ایلمشدرک .